

**MADÉLEINE
CARROLL**
Actriu compromesa

Exposició:

del 23 de febrer
a l'11 de juny de 2006

Museu del Cinema

P2068-324

Quan el 1934 Madeleine Carroll va trepitjar per primera vegada la Costa Brava, aquesta actriu anglesa era encara poc coneguda fora de les pantalles britàniques. L'imminent pas cap a Hollywood li va fer encetar una carrera fulgurant impulsada pel treball amb alguns dels més prestigiosos directors del moment: John Ford, Alfred Hitchcock, William Dieterle, Cecil B. de Mille... Va ser en aquesta època quan les nostres comarques es van convertir en refugi de l'estrella entre rodatge i rodatge, però la tranquil·litat que més anhelava es va veure interrompuda per l'esclat de la Guerra Civil, que la va mantenir allunyada de la seva propietat catalana.

En poc temps la mateixa ombra de la guerra s'estendria per tot Europa. Madeleine Carroll no va voler ser una simple espectadora del conflicte i va decidir-se a participar activament per recuperar la pau i els valors democràtics i es va implicar d'una manera molt personal com a membre de la Creu Roja, per donar suport a les víctimes més directes de la guerra, sobretot als nens orfes francesos i als soldats americans ferits.

Ara, aprofitant el centenari del seu naixement i valent-nos d'alguns objectes i documents del llegat de l'actriu, que ella mateixa conservava com els seus records més preuats, us proposem fer un recorregut per descobrir els diferents aspectes de la vida de Madeleine Carroll, des del més *glamourós* al més compromès.

UNA ACTRIU ANGLESA A HOLLYWOOD

Poc temps després de descobrir la passió pel teatre a la universitat, Madeleine Carroll (West Bromwich, Birmingham, 1906) que exercia de professora de francès, va viatjar a Londres a estudiar interpretació, obviant l'oposició familiar. El seu debut com a actriu professional en el teatre no es va fer esperar, i aviat rebé propostes per treballar en el cinema, en papers de protagonista, en nombroses produccions britàniques, que la convertiren en un rostre molt popular. El reconeixement internacio-

39 escalones. A. Hitchcock, 1935.

Policia montada del Canadá. C.B. De Mille, 1940.

Mi rubia favorita. S. Lanfield, 1942.

nal li arribà després de convertir-se en la primera de les rosses emblemàtiques d'Alfred Hitchcock a *39 escalones* i *El agente secreto*, que comportà el seu salt definitiu a Hollywood, on ja havia treballat el 1934 amb John Ford. El seu treball amb les grans productores es traduïa a protagonitzar tres pel·lícules per any al costat d'actors reconeguts com Gary Cooper, Robert Donat, Henry Fonda, Fred McMurray, Tyrone Power, Bob Hope i Sterling Hayden.

Carroll va interpretar tot tipus de papers des del d'espia, en les típiques pel·lícules d'entreguerres, fins al de princesa passant pel d'infermera, i va destacar en comèdies romàntiques i d'emboïcs.

Després de la interrupció voluntària de la seva carrera durant la II Guerra Mundial, Carroll no va aconseguir recuperar l'interès de les grans productores. Malgrat tot, s'acomiadà del cinema amb un paper estel·lar interpretat de manera excel·lent a la pel·lícula de Preminger *El abanico de lady Windermere*, el 1949.

El 1948 Madeleine Carroll puja als escenaris teatrals amb *Goodbye, My Fancy*, i retorna als inicis de la seva carrera com a actriu. Dirigida per Sam Wanamaker, aquesta obra escrita per Fay Kanin, incideix en la importància del paper públic de les

El prisionero de Zenda. J. Cromwell, 1937.

dones en una època, poc després del final de la II Guerra Mundial, en què se les encoratjava a romandre en l'àmbit domèstic. Madeleine Carroll, en el paper d'Agatha, interpreta a una congressista que torna a la seva antiga escola per conscienciar professors i alumnes sobre la necessitat de treballar per la pau. L'obra incideix també en la vàlua de la integritat personal, la llibertat acadèmica i la voluntat d'abandonar el passat i viure el present.

Goodbye, My Fancy va assolir ràpidament un gran èxit de crítica i públic, i va arribar a les 446 representacions. Tanmateix, el seu to progressista va fer que es denunciés l'obra per afinitats comunistes, i autors i actors van haver de passar pels tribunals, que van rebutjar l'acusació.

TEMPS DE GUERRA

Estimadíssima Madeleine

M'és difícil descriure la satisfacció i l'agraïment que vaig sentir quan la mare em va telefonar i em va dir el meravellós regal que m'havies enviat. Una vegada més, gràcies.

La vida aquí a Londres transcorre enmig d'atacs aeris, un rere l'altre. Això és realment esgotador. Hem patit alguns bombardejos aterridors i ja pots ser el més valent del món que, quan sents els avions volant tan baix i després els trets, la panxa se't comença a recargolar. Naturalment, a Harrods tot es paralitza i si no hi ha clients el personal se'n va de dret al soterrani. Allà seiem i llegim o fem mitja. Evidentment la feina està molt fluixa i encreuo els dits per tal de mantenir el meu lloc de treball. No cal dir que tot això està tenint efecte en la plantilla ja que pel fet de no poder descansar tots estem crispats i nerviosos.

La meva estimada amiga Christine, de la qual m'has sentit parlar, es va casar amb el fill d'en Clarence Hatry, ja ho saps, l'home que va desfalcar tants diners i que va ser empresonat uns quants anys. No obstant, Cecil, el seu fill, és encantador i crec que seran molt feliços. Estic segura que ella t'agradaria, és molt afectuosa i amable. S'ha convertit en una gran amiga meva.

El proper cap de setmana aniré a veure la mare, pobreta, sembla tan esgotada pel que pateix el pare durant els bombardejos. A vegades l'he vist i la seva cara empal·lideix i sembla tan espantat. Amb franquesa, penso que, tot i ser una persona forta, això el matarà.

Que tranquil·litat de ser el lloc on estàs, sense guerra i sense atacs aeris. Només el sol càlid.

Tinc moltes ganes de veure la teva pel·lícula "La policia muntada del Canadà" quan s'estreni.

Per ara m'acomio.
Encreua els dits per mi.

T'estima,

Gigs

Marguerite "Gigs" Carroll va escriure aquesta carta el 2 de setembre de 1940 a la seva germana Madeleine, explicant-li el que suposava viure a Londres sota la pressió dels atacs aeris de la Luftwaffe. Va ser la darrera carta, un mes més tard ella mateixa va ser víctima d'un bombardeig i va morir. Madeleine Carroll, després de la mort de la seva única germana, decideix abandonar Hollywood per dedicar-se exclusivament a donar suport a la causa aliada i ajudar a les víctimes de la guerra. Tot just començar la guerra a Europa, actors i actrius de Hollywood que tenien les seves arrels al vell continent se'n van fer ressò i començaren a participar en diverses campanyes de propaganda i ajut per combatre l'amenaça nazi.

Madeleine Carroll, a banda de prestar el seu suport a l'exercit britànic, va començar a implicar-se activament i va treballar per a l'*United Seamen's Service*. El seu compromís era el de conscienciar la gent sobre la situació dels que anomenava "els

Festa franco-americana a Boulogne-Billancourt, 1946.

guerrers oblidats”: es tractava dels mariners civils que tenien per missió abastir els vaixells de guerra de munició i aliment i que s’exposaven igualment al perill, perquè es trobaven enmig dels combats, sense que el seu esforç fos reconegut, i quedaven discriminats davant del prestigi dels “marines” de l’exèrcit.

Madeleine Carroll va destacar pel seu dinamisme i va rebre també encàrrecs de caràcter institucional que la van portar a visitar oficialment el Canadà, a acostar-se a les fàbriques d’armament o a oferir conferències que ella mateixa redactava, per demanar el suport a la causa aliada.

Uns anys abans, el 1938, Madeleine Carroll havia adquirit el **Château de Saudreville**, una gran propietat situada prop de París. Quan la guerra va començar a fer estralls a Europa, l’actriu no va dubtar a convertir el que havia de ser la seva residència privada en lloc d’acollida per a les víctimes més desvalgudes, els nens orfes, els fills de presoners i els de famílies sense recursos. L’orfenat estava a càrrec de les monges de sant Vincent de Paul, que van ser desallotjades juntament amb els nens pels nazis el 1941, però hi van poder tornar al cap de poc temps i s’hi van quedar fins al final de la guerra.

“Bona senyora de Saudreville, gràcies a vós 320 nens de França, aquesta França que estimeu tant, han pogut conservar la vida, o més encara: enmig de l’odi, vós heu fet que vegin brillar la bondat!” (Carta de Soeur Thérèse a Madeleine Carroll del 30 de desembre de 1944)

Contemporàniament a la seva acció en favor dels infants, Madeleine Carroll es va implicar en el projecte de **Blockade**, una de les tres pel·lícules produïdes des del sector del cinema comercial dels Estats Units, que tenen com a fons el conflicte contemporani de la Guerra Civil a Espanya, malgrat que des del mateix govern americà es dictessin criteris seriosos de no-intervenció. Amb la barreja entre ideologia i cinema d’evasió es pretenia conscienciar la societat civil americana de la significació de la pèrdua de valors democràtics i la destrucció del poder legalment establert. Tot això va donar com a resultat una obra que s’ha convertit en referent de la visió que de la guerra es va donar des de Hollywood i que, en el moment de l’estrena, va atreure les ires del sector més conservador de la societat americana, que la va titllar de manifest descarcat de suport a la causa republicana espanyola, cosa que, des del punt de vista d’aquest grup, podia vincular-se fàcilment al comunisme.

Naturalment, la visió d’aquesta pel·lícula a Espanya va ser impossible durant el règim franquista i només s’ha pogut veure en pantalla gran en ocasions excepcionals.

Com tants altres centenars de persones anònimes que voluntàriament van deixar les seves pròpies vides per, de manera altruista, dedicar-se a atendre els més necessitats durant la guerra, l’any 1942 Madeleine Carroll –amb el nou cognom Hamilton i lliure dels compromisos de Hollywood - decidí posar-se al servei de l’**American Red Cross**. Va ser enviada a Europa i passà alguns mesos als trens-hospital de la Creu Roja a Nàpols i a Foggia atenent els soldats ferits després de les batalles d’Anzio i Montecassino.

Tot i que la seva era una tasca de base, la condició d’estrella cinematogràfica, malgrat el seu intent de preservar l’anonimat, la portà a relacionar-se amb personatges d’alt nivell de l’àmbit polític i militar i va esdevenir un enllaç molt valuós entre els diferents graons de l’administració americana i també un pont excepcional per als contactes internacionals, sobretot en les relacions franco-americanes.

Castell de Saudreville.

Blockade. W. Dieterle, 1938.

Tren-hospital per a soldats americans a Itàlia.

Emissió de Madeleine Carroll a Paris, 1945.

Serveixi també aquest recordatori de petit homenatge a totes les persones que van prestar els seus serveis de forma desinteressada i anònima participant en diverses tasques de caràcter humanitari.

L'agost del 1944 les tropes aliades entraven a París, i això significava el final de l'ocupació nazi que havia començat el 1940. La població civil va acollir amb gran alegria l'arribada dels soldats, però al cap d'un any ja era ben palesa la creixent tensió amb aquest contingent. El periodista francès Roger Féral va proposar als Serveis Americans d'Informació la creació d'un **programa de ràdio**, el mitjà de difusió per excel·lència a l'època, que intentés suavitzar l'efecte de "nova ocupació" que provocaven les tropes nord-americanes instal·lades en territori francès. El comportament dels soldats fou motiu de xoc a diverses poblacions; els seus habitants consideraven que el seu tarannà, desimbolt i a vegades desvergonyit, quedava prou lluny de l'ideal de soldat americà de cel·luloide que Hollywood havia fabricat i exportat.

Madeleine Carroll va ser considerada la persona ideal, com a actriu de renom internacional, com a membre de l'American Red Cross i pel seu coneixement de la llengua i cultura franceses, per portar a terme la tasca de sensibilització de la població i intentar, mitjançant uns guions molt elaborats, transformar l'opinió i fomentar la tolerància.

Les emissions setmanals de **Madeleine Carroll à Paris** (maig 1945 – febrer 1946) van obtenir un gran ressò i gran quantitat d'oients es van decidir a escriure a l'actriu per exposar-li les seves pròpies experiències. La idea propagandística amb què havia estat concebut el programa va reeixir totalment: un missatge de tolerància que de manera hàbil es llançava emissió rera emissió per les ones cap a la població que, gradualment, canvià la seva visió i des d'una perspectiva favorable, en un noranta per cent dels casos, feu arribar la seva opinió a l'emissora. Així,

24 Janvier 1946

Mademoiselle

Je serais très heureux, si avant de quitter Paris, on y'occupait, non que le Radio, vous ayez l'aimable de m'envoyer une photo de vous pour vous. Je vous admire beaucoup et vous admire ce Hollywood et ses principes pour devenir infamies au service de la Patrie. Cependant j'espère que même venant que cette horrible guerre est finie, vous allez retourner d'autres films et permettre ainsi à vos administrateurs de retrouver leur idole.

Recevez Mademoiselle tous mes sentiments et l'expression de mon admiration

M. Jacques Lefevre
46 Rue de la Tour d'Auvergne
La Flèche - Sarthe.

els remitents s'afanyaren a aportar, dintre d'aquesta opció, el testimoni de situacions viscudes en les que l'exèrcit americà, o algun dels seus components en particular, actuà de manera beneficosa vers el poble francès. Uns agraïen l'alliberament del país, altres, concretament, dels camps de concentració. Alguns celebraven tenir accés, gràcies als contactes amb americans, a aliments que no estaven a l'abast de la majoria, i moltes dones reconeixien haver tastat la dolçor de l'amor en braços de soldats americans, assegurant sentir-se correspostes en aquest sentiment i compartir el desig d'estabilitzar la relació.

En aquest temps, Madeleine Carroll havia esdevingut la "fada de la ràdio", la seva veu s'introduïa a cada casa convidant a la confidència, l'audiència li atribuïa poders il·limitats quant a la relació franco-americana i quantitat de missives peticionàries eren adreçades al seu nom exposant el més crític de cada situació.

COSTA BRAVA: EL REFUGI DE L'ACTRIU

Amb l'ideal de poder gaudir de la Mediterrània i desestimada la compra d'una finca a la Costa Brava francesa, Madeleine Carroll i el seu marit Lord Astley van visitar per primera vegada la Costa Brava el 1934 animats pel matrimoni Woedvodsky, els "rusos" de Cap Roig. Després de diverses estades a Calella i Palamós, adquiriren una pineda a Treumal, **Calonge**, on feren construir el **Castell Madeleine**, acabat el 1936.

La Guerra Civil i la reeixida carrera de Carroll a Hollywood van mantenir-la allunyada d'aquestes contrades, però no per això va renunciar a la propietat del castell en el moment de divorciar-se del seu primer marit.

A partir d'aquell moment Treumal esdevé un refugi per al descans de la prestigiosa actriu i amb el temps una de les seves residències habituals on convivia amb la seva mare i on rebia actors, empresaris, polítics i personalitats europees i nord-americanes, entre les quals hauria destacat el president Kennedy, que tenia previst passar-hi les vacances de l'estiu de 1964.

Madeleine Carroll amb la seva mare Hélène Tuillon i la seva filla Anne-Madeleine.

Madeleine Carroll va presentar-se al Consolat Espanyol de Nova York per tal d'obtenir un visat per travessar Espanya i arribar a França. Com que en aquells moments no es concedien permisos als francesos, l'actriu es va voler fer passar per catalana, doncs tenia una propietat a Catalunya. No la van creure. Ella va insistir i per provar-ho els va cantar una sardana. Un diplomàtic va interrompre i enrabi t va preguntar què estava passant. Ella va respondre que no només podia cantar sardanes sinó també ballar-les i aix  ho va fer amb escriptors, mecan grafes i el vice-cònsol.

(The Providence Sunday Journal, 6 d'abril de 1941)

Castell Madeleine. Treumal, Calonge.

Autor: Antoni Crosa Mauri. SAMP.

Durant aquests anys i fins a la venda de la finca, Carroll fou una presència destacada dins la vida social de la Costa Brava, i una de les seves millors ambaixadores. Per aquest motiu, l'Ajuntament de Calonge va voler anys més tard que les seves despulles reposessin per sempre prop de Treumal.

A finals dels seixanta la Costa Brava s'havia convertit en destí d'un incipient turisme de masses que desencantava Madeleine Carroll. El 1969 decidí traslladar-se a una zona menys concorreguda i escollí San Pedro de Alcántara, a Màlaga, on visqué els darrers anys de la seva vida dedicant-se als negocis immobiliaris i al treball en fundacions de caràcter humanitari. Allí va morir l'octubre de 1987.

Madeleine s'havia casat quatre vegades i divorciat altres tantes: Philip Astley (1931-1940), Sterling Hayden (1942-1946), Henri Lavorel (1946-1950) i Andrew Heiskell (1950-1965). Morta la seva mare -que vivia amb ella- i lluny de la seva filla fruit del seu matrimoni amb Andrew Heiskell -que havia escollit viure amb el seu pare als Estats Units després del divorci i que algun temps més tard moriria a causa de les drogues-, sense cap més familiar proper, Madeleine Carroll va posar en Anita tota la seva confiança i estima fins al punt de fer-la dipositària dels seus béns. Anita Ponsatí havia entrat al seu servei a la dècada dels seixanta, recomanada pel mossèn del poble, i hi va romandre fins a la mort d'aquesta l'any 1987. Durant aquests anys va seguir l'actriu en els seus diversos trasllats i va viure a França, al Château de la Volgré i París, i a diferents indrets de la Costa del Sol. Sempre mantenint la fidelitat a "la senyora", Anita va tenir cura fins a la seva mort, l'any 1994 víctima d'una malaltia pulmonar, de no dispersar aquest material que ara els seus familiars han cedit per a aquesta exposició.

Edita: Fundació Museu del Cinema-Col·lecció Tomàs Mallol / Ajuntament de Girona
C/ Sèquia, 1 – 17001 Girona – Tel: 972 412 777 - Fax: 972 413 047 -
museu_cinema@ajgirona.cat - www.museudelcinema.cat

Febrer 2006

Realització: Palahí A.G

ISBN: 84-8496-020-X

Dipòsit legal: Gi-31-2006

© d'aquesta edició: Fundació Museu del Cinema-Col·lecció Tomàs Mallol / Ajuntament de Girona

© del text: Dolors Maset, Montse Puigdevall, Dimitri Salmon

© de les imatges: Arxiu Madeleine Carroll, Arxiu Dimitri Salmon, Antoni Crosa Mauri – SAMP, Montse Puigdevall

Tots els drets reservats. Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda sota cap forma o mitjà sense la deguda autorització